

БУЛГАН АЙМАГ ДАХЬ ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗАР

САНХҮҮГИЙН АУДИТЫН ТАЙЛАН

Булган сумын ТҮАнгийн 2019 оны санхүүгийн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлд хийсэн санхүүгийн тайлангийн аудит

Аудитын код: БУА-2020/136/СТА-ТШЗ

Цахим хуудас: www.audit.mn

(Булган хот)

2020 он

Тэргүүлэх аудитор: Д.Анхбаяр

Утас: 70342580

Аудитын менежер: Ж.Энхцоодол

Утас: 70342716

Ахлах аудитор: П.Содном

Утас: 70342495

Энэхүү аудитын тайлантай холбоотой нэмэлт мэдээллийг дээрх хаягаар авна уу.

Товчилсон үгийн жагсаалт

УСНББОУС	Улсын Секторын Нягтлан Бодох Бүртгэлийн Олон Улсын Стандарт
АДБОУС	Аудитын Дээд Байгууллагын Олон Улсын Стандарт
АОУС	Аудитын Олон Улсын Стандарт

Агуулга

1	Аудитын гэрчилгээ	3
2	Аудитын тайлан	5
2.1	Оршил	5
2.2	Аудит хийх үндэслэл, зорилго, талуудын хүлээх үүрэг, хариуцлага	5
2.3	Аудитын явцад мөрдсөн бодлого, журам, арга зүй, шалгуур үзүүлэлт	6
2.4	Байгууллагын зорилго, үйл ажиллагаа, хууль, эрх зүйн орчин	6
2.5	Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлого, үйл ажиллагаа болон дотоод хяналттай холбоотой хүчин зүйлсийн үнэлгээ	7
2.6	Төлөвлөлтийн шатанд тодорхойлсон эрсдэл, түүнийг үнэлсэн байдал	7
2.7	Материаллаг байдлын суурь сонгосон үндэслэл, тайлбар	7
2.8	Аудитын явцад хэрэгжүүлсэн горим сорил, түүний үр дүн	8
2.8.1	Зөвлөмж өгөхөөс бусад хэлбэрээр шийдвэрлэсэн алдаа, зөрчилтэй асуудал	9
2.9	Дараагийн аудитаар авч үзэх буюу анхаарал татахуйц бусад чухал асуудал	10
2.10	Төсвийн гүйцэтгэлийн талаарх тайлбар, тодруулга	10
2.11	Шилэн дансны мэдээлэл	10
2.12	Өмнөх зөвлөмжийн хэрэгжилтийн талаарх тайлбар, тодруулга	10
2.13	Санал дүгнэлтийн хэлбэр, үндэслэл	10
3	Менежментийн захидал	
	Error! Bookmark not defined.	
4	Аудит хийсэн санхүүгийн тайлан	11

1 Аудитын гэрчилгээ

**БУЛГАН АЙМАГ ДАХЬ
ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗАР**

63082 Булган аймаг, Булган сум, Жаргалант баг,
Утас: 7034-2580, Факс: 7034-2580

2020.02.18 № 61

танай _____ -ны № _____ т

Аудитын гэрчилгээ

Төрийн аудитын тухай хуулийн 15 дугаар зүйлийн 15.1, 18 дугаар зүйлийн 18.2, Төсвийн тухай хуулийн 8 дугаар зүйлийн 8.9.1-д заасны дагуу 2019 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөр дуусвар болсон санхүүгийн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлд санхүүгийн тайлангийн аудит хийв.

Зөрчилгүй санал дүгнэлт

2019 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөрх санхүүгийн байдал, санхүүгийн үр дүн, цэвэр хөрөнгө/өмчийн өөрчлөлт, мөнгөн гүйлгээ болон төсвийн гүйцэтгэлийн тайланг материаллаг зүйлсийн хувьд Төсвийн тухай хууль, Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хууль, УСНББОУС-д нийцүүлж, Сангийн сайдын баталсан бодлого, журам, зааврын дагуу үнэн, бодитой, шударга илэрхийлсэн тул зөрчилгүй санал дүгнэлт гаргаж байна.

Санал дүгнэлтийн үндэслэл

Төрийн аудитын байгууллага аудит хийхдээ Аудитын дээд байгууллагуудын нийтээр хүлээн зөвшөөрсөн зарчим, стандарт болон Аудитын олон улсын стандартад нийцүүлэн Монгол Улсын Ерөнхий аудиторын баталсан Санхүүгийн тайлангийн аудитын журам, зааврын дагуу гүйцэтгэсэн. Эдгээр нь санхүүгийн тайлан материаллаг буруу илэрхийллээс ангид эсэх талаар үндэслэлтэй баталгаа олж авах зорилгоор аудитыг төлөвлөж, гүйцэтгэхийг шаарддаг.

Аудитаар 2019 оны жилийн эцсийн төсвийн гүйцэтгэл, санхүүгийн тайлан дах үлдэгдэл, ажил гүйлгээний дүн хэмжээ болон илчлэл тодруулга, тус байгууллагад мөрдөж байгаа нягтлан бодох бүртгэлийн бодлого, бүртгэл хөтлөлт, программ хангамж, дотоод хяналтын систем болон удирдлагын хийсэн томоохон тооцооллыг шалгаж, аудитын санал дүгнэлтийг дэмжих нотлох зүйлсийг хангалттай цуглуулсан.

Бидний хийсэн аудит тус санхүүгийн тайлан, тодруулгад санал дүгнэлт өгөх хангалттай, зохистой үндэслэлийг бүрдүүлсэн бөгөөд аудитын дүнд үндэслэсэн санал, зөвлөмжийг аудитын тайланд тусгасан болно.

Үүрэг, хариуцлага

Төсвийн захирагч нь Төсвийн тухай хуулийн 26 дугаар зүйлийн 26.1-д заасны дагуу тайлант хугацааны санхүүгийн тайлан, тодруулгыг Нягтлан бодох бүртгэлийн болон Улсын секторын нягтлан бодох бүртгэлийн олон улсын стандарт, түүнтэй нийцүүлэн Сангийн сайдын баталсан журам, зааврын дагуу бэлтгэж, тайлагнах үүрэгтэй.

005020110

Аудитын дээд байгууллагуудын нийтээр хүлээн зөвшөөрсөн зарчим, стандарт болон Аудитын олон улсын стандартын дагуу аудит хийж, жилийн эцсийн төсвийн гүйцэтгэл, санхүүгийн тайланд санал дүгнэлт өгөх нь төрийн аудитын байгууллагын үүрэг юм.

ДАРГА,
ТЭРГҮҮЛЭХ АУДИТОР

Д.АНХБАЯР

2 Аудитын тайлан

2.1. Оршил

Булган сумын ТҮА-ийн 2019 оны санхүүгийн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлд хийсэн санхүүгийн тайлангийн аудитын дүн, дүгнэлтийг дарга Н.Баасанжаргал-д танилцуулж байна.

Энэхүү тайланд үйлчлүүлэгчийн санхүү, нягтлан бодох бүртгэл, дотоод хяналтын системд хийсэн үнэлгээний тойм, аудитын явцад илрүүлсэн гол зүйлс, гаргасан шийдлүүд, анхаарал хандуулахуйц залруулаагүй материаллаг болон материаллаг бус алдаа зөрчлийн талаарх тайлбар, тодруулга зэрэг аудитын үр дүнгийн талаарх тайлбар, тодруулга, аудитын санал дүгнэлтийн хэлбэр, түүний үндэслэлийн талаар тус тус хураангуйлан тэмдэглэв.

Аудитын дүнд үндэслэсэн үйлчлүүлэгчийн нягтлан бодох бүртгэл, тайлагнал, дотоод хяналтын системийг боловсронгуй болгох зөвлөмжүүдийг Менежментийн захидалд тусгасан болно.

Дараагийн заалтад аудит хийсэн санхүүгийн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлийн тайланг батлагдсан ангилал, үзүүлэлтээр бэлтгэж оруулав.

2.2. Аудит хийх үндэслэл, зорилго, талуудын хүлээх үүрэг, хариуцлага

Бид Төрийн аудитын тухай хуулийн 15 дугаар зүйлийн 15.1, 15.2, 18 дугаар зүйлийн 18.2, Төсвийн тухай хуулийн 8 дугаар зүйлийн 8.9.1-д заасны дагуу Булган сумын ТҮА-ийн 2019 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөр дуусвар болгосон санхүүгийн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлд аудит хийлээ.

Булган сумын ТҮА-ийн 2019 оны санхүүгийн тайлан, төсвийн гүйцэтгэл Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хууль болон УСНББОУС, түүнд нийцүүлэн гаргасан төсвийн байгууллагын нягтлан бодох бүртгэлийн бодлого, заавар, журмын дагуу үнэн зөв, шударга илэрхийлэгдсэн эсэхэд дүгнэлт өгөх нь энэхүү аудитын зорилт байв.

Төсвийн шууд захирагч санхүүгийн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлийн тайлангаа Төсвийн тухай хууль болон УСНББОУС, түүнд нийцүүлэн баталсан төсвийн байгууллагын нягтлан бодох бүртгэлийн бодлого, журмын дагуу үнэн зөв, бодитой бэлтгэх үүрэгтэй.

Харин тухайн санхүүгийн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлийг дээрх хууль болон бодлого, журмын дагуу материаллаг алдаагүй, үнэн зөв, шударга илэрхийлсэн эсэхэд санал дүгнэлт өгөх нь Төрийн аудитын байгууллагын үүрэг юм.

Аудитыг 2020.02.15-наас 2020.02.18-ны хооронд гүйцэтгэж, аудитын тайланг 2020.02.18-ны өдөр эцэслэн баталгаажуулж, Төсвийн захирагчид хүргүүлэхээр төлөвлөн, Булган аймаг дахь төрийн аудитын газар-ын П.Содном хариуцаж хэрэгжүүлэв.

Булган сумын Хот тохижилт 2019 оны санхүүгийн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлийн тайланг Булган аймаг дахь төрийн аудитын газар-т 2020.01.24-ны өдрийн 06 дугаар бүхий албан бичгээр ирүүлсэн байна.

2.3. Аудитын явцад мөрдсөн бодлого, журам, арга зүй, шалгуур үзүүлэлт

Аудитын явцад АДБОУС, АОУС, нийтээр хүлээн зөвшөөрсөн бусад зарчимд тулгуурласан төрийн аудитын байгууллагын санхүүгийн тайлангийн аудитын талаарх бодлого, арга зүйг мөрдөж ажиллав.

Дээрх стандарт, зарчимд нийцүүлж Монгол Улсын Ерөнхий аудиторын баталсан Төрийн аудитын байгууллагаас санхүүгийн тайланд аудит хийх журам, түүнд тусгасан үе шатны ажлыг гүйцэтгэж, холбогдох ажлын баримт материалаар баталгаажуулсан болно.

Аудитын үйл явц, үр дүнг АДБОУС, АОУС-ын дагуу шат шатны чанарын хяналт хийж баталгаажуулсан болно.

Аудитыг дээрх бодлого, арга зүйд нийцүүлэн төлөвлөлтийн шатанд баталсан аудитын төлөвлөгөө, хөтөлбөрийн дагуу явуулав.

Аудит хийхэд Нягтлан бодох бүртгэлийн нийтээр хүлээн зөвшөөрсөн зарчмууд, УСНББОУС, Төсвийн тухай хууль болон Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хуулийг гол шалгуур болголоо.

2.4. Байгууллагын зорилго, үйл ажиллагаа, хууль, эрх зүйн орчин

Бид аудитын төлөвлөгөө, хөтөлбөрийн дагуу байгууллагын үйл ажиллагаа, түүний гадаад дотоод орчны талаар шаардлагатай хэмжээнд судалж, тэдгээрийн үр дүнг аудитад ашигласан.

талаарх ерөнхий мэдээллийг аудитыг төлөвлөх үе шатанд шинэчлэн баримтжуулж, А101 маягтаар баталгаажуулсан болно.

Үндсэн болон үндсэн бус үйл ажиллагааны талаар төлөвлөлтийн шатанд судалж, баримтжуулсан.

удирдлага төсвийн шууд захирагчийн хувьд дараах хууль болон УСНББОУС, түүнд нийцүүлэн баталсан төсвийн байгууллагын Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлого, журмын хүрээнд төсөв, санхүү, нягтлан бодох бүртгэлийн үйл ажиллагааг эрхлэн гүйцэтгэж байна. Үүнд:

- Төсвийн тухай хууль
- Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хууль
- Төрийн болон орон нутгийн өмчийн тухай хууль
- Төрийн болон орон нутгийн өмчийн хөрөнгөөр бараа, ажил, үйлчилгээ худалдан авах тухай хууль
- Шилэн дансны тухай хууль
- Монгол Улсын 2019 оны Төсвийн тухай хууль

Тайлант хугацаанд дээрх бодлого, журамд томоохон шинэчлэлт, өөрчлөлт гарсан эсэх талаар дараах заалтад тэмдэглэв.

2.5. Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлого, үйл ажиллагаа болон дотоод хяналттай холбоотой хүчин зүйлсийн үнэлгээ

Бид санхүүгийн тайланд материаллаг алдаа байхгүй гэдгийг нягтлах үүднээс үйлчлүүлэгчийн нягтлан бодох бүртгэлийн бодлого, үйл ажиллагаа болон дотоод хяналтыг шаардлагатай гэж үзсэн хэмжээгээр дахин хянасан. Энэ нь материаллаг алдаа гарахаас хамгаалах ёстой гол бодлого, хяналтуудыг тодруулах, судлах зорилготой юм.

Тус газрын одоо мөрдөж байгаа Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогын баримт бичиг Сангийн яамнаас авч хэрэгжүүлж байгаа нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогын шинэчлэлт, холбогдох стандарт, хууль тогтоомжтой нийцтэй байгаа эсэхийг судалж үзэхэд шинээр батлагдсан бодлого, журамд (нийцсэн) байна.

Санхүү, нягтлан бодох бүртгэлийн үйл ажиллагаанд ашиглаж байгаа мэдээллийн технологи, бүртгэл мэдээллийн системийн үйл ажиллагаатай танилцан түүний нарийн түвэгтэй байдлыг үнэлэхэд шаардлагагүй буюу мэдээллийн технологийн мэргэжилтнийг аудитад татан оролцуулах гэж үзсэн тул аудитыг томилогдсон баг гүйцэтгэлээ.

Булган сумын Хот тохижилт санхүүгийн тайланг бэлтгэхдээ нягтлан бодох бүртгэлийн "" програм хангамж ашигладаг байна.

Дотоод хяналтын эрсдэлийг төлөвлөлтийн үе шатанд (Дунд) гэж үнэлсэн бөгөөд гүйцэтгэлийн шатанд дахин хянахад дотоод хяналт (Үр нөлөөтэй) гэж үзлээ.

2.6. Төлөвлөлтийн шатанд тодорхойлсон эрсдэл, түүнийг үнэлсэн байдал

Аудитын явцад бэлтгэсэн санхүүгийн тайлан, төсвийн гүйцэтгэл нь материаллаг хэмжээний алдаатай илэрхийлэгдээгүй гэсэн үндэслэлтэй нотолгоо олж авахын тулд байгууллагын гадаад дотоод орчин, дотоод хяналтыг судалж, санхүүгийн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлийн тайлантай холбоотой эрсдэлтэй асуудлыг илрүүлж, үнэлсэн.

Аудитыг төлөвлөх үе шатанд эрсдэлийн үнэлгээний урьдчилсан горим хэрэгжүүлэн 16 эрсдэлтэй асуудал тодорхойлж, эрсдэлийн үнэлгээний дүнд үндэслэн 9 асуудалд нарийвчилсан горим сорил хэрэгжүүлэхээр төлөвлөж баталгаажуулсан болно.

Аудитын чиглэл тус бүрд хамаарах илрүүлсэн эрсдэлийн жагсаалт, түүний үнэлгээг Б301 маягтаар, эрсдэлтэй асуудлыг сорих аудитын горим, сорил, түүнийг баримтжуулах, нотлох зүйлс цуглуулах арга зүйг Б401, Б402 маягтаар тус тус баримтжуулав.

2.7. Материаллаг байдлын суурь сонгосон үндэслэл, тайлбар

Аудитыг төлөвлөх болон гүйцэтгэх үе шатны материаллаг байдлыг АДБОУС 1320, АОУС 320-ын дагуу тодорхойлсон бөгөөд материаллаг байдлын суурь үзүүлэлтээр *Нийт зардал*-ын 2 хувиар сонгов.

Нийт зардал-г материаллаг байдлын суурь үзүүлэлтээр сонгосон нь -холбоотой юм.

2019 оны *Нийт зардал* 24,022.00 мянган төгрөг бөгөөд түүний 2 хувь болох 24,022.00 мянган төгрөгөөр материаллаг байдлыг тодорхойлж, баталгаажууллаа.

Материаллаг байдлыг суурь үзүүлэлтээс тооцох хувийг 2 хувиар тооцсон нь 2 холбоотой юм.

Аудитыг төлөвлөх үе шатны материаллаг байдлын түвшинг В201, аудитыг гүйцэтгэх үе шатны материаллаг байдлын түвшинг В401 маягтаар тус тус баримтжуулан баталгаажуулав.

2.8. Аудитын явцад хэрэгжүүлсэн горим сорил, түүний үр дүн

Аудитыг төлөвлөх үе шатанд тогтоосон эрсдэл тус бүрд хэрэгжүүлэхээр төлөвлөсөн горим сорилын хэрэгжилт, гол үр дүнгийн талаар дор нэгтгэн тэмдэглэв.

Эрсдэлийн үнэлгээний дүнд үндэслэн аудитын 3 чиглэлээр аудитын 3 горим сорил гүйцэтгэж, үнэлэхэд 2 асуудлыг алдаа, зөрчилтэйд тооцож, 14 асуудлыг алдаа, зөрчилд тооцохгүй гэж шийдвэрлэснээс гадна 0 асуудлыг аудитын явцад санхүүгийн тайланд залруулга хийлгэлээ.

Аудитын явцад хийсэн залруулгын талаарх мэдээллийг В30103 маягтаар нэгтгэж, баримтжуулсан болно.

Аудитын явцад илрүүлсэн залруулаагүй алдаа, зөрчилтэй асуудлыг В501 маягтаар нэгтгэж, баримтжуулсан бөгөөд байгууллагын удирдлага болон холбогдох албан тушаалтнуудад танилцуулж, баталгаажуулсан.

Дээрх залруулаагүй алдаа, зөрчилтэй асуудлыг дараах байдлаар ангилав.

Залруулаагүй алдаа, зөрчилтэй
асуудлыг ангилсан байдал

(Мянган төгрөгөөр)

№	Шийдэл	Тоо	Дүн	Тайлбар
1	Зөвлөмж өгсөн	0	0.00	
2	Төлбөрийн акт тогтоосон	2	570.40	
3	Албан шаардлага өгсөн	0	0.00	
4	Сахилгын шийтгэл ногдуулахаар шилжүүлсэн	0	0.00	
5	Хууль хяналтын байгууллагад асуудлыг шилжүүлсэн	0	0.00	
	Дүн	2	570.40	

2.8.1. Зөвлөмж өгөхөөс бусад хэлбэрээр шийдвэрлэсэн алдаа, зөрчилтэй асуудал

Аудитын явцад илэрсэн алдаа, зөрчилтэй асуудлаас зөвлөмж өгөх асуудлыг Менежментийн захидалд оруулж, бусад хэлбэрээр шийдсэн алдаа, зөрчилтэй асуудлын дэлгэрэнгүйг дараах заалтад хураангуйлан тэмдэглэв. Үүнд:

Сумын Засаг даргын 2018 оны үр дүнгийн урамшуулал олгох захирамжийн дагуу байгууллагын дарга Н.Баасанжаргалд 2018 оны цалингийн сангаас 50 хувийг, 2019 оны төсвөөс 50 хувь болох 355615 төгрөгийг олгосон нь Төсвийн тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.5.5 дахь "батлагдсан төсвийг зориулалтын дагуу зарцуулах," Засгийн газрын 2019 оны 05 дугаар тогтоолын 3 дугаар хавсралтын 1.3 дахь "Улирлын ажлын үр дүнгийн мөнгөн урамшуулал олгоход шаардагдах хөрөнгийг төсвийн байгууллага жил бүр төсөвтөө тусгана" гэсэн заалтуудыг зөрчсөн байна.

Шийдвэрлэсэн нь: Төлбөрийн акт тогтоох

Алдаа, зөрчилтэй асуудал 2

Байгууллагын даргын 2019 оны А/05, А/13 дугаар тушаалаар сахиул Л.Батсайхан, Д.Дуламсүрэн нарт сахилгын арга хэмжээ авсан байхад үр дүнгийн урамшууллыг Л.Батсайханд 112184, Д.Дуламсүрэнд 102611 төгрөг олгосон нь Төрийн албаны тухай хуулийн 48 дугаар зүйлийн 48.6. дахь "Төрийн жинхэнэ албан хаагч сахилгын шийтгэл ногдуулсан өдрөөс хойш 1 жилийн дотор сахилгын шийтгэл хүлээгээгүй бол түүнийг сахилгын шийтгэлгүйд тооцно.", Засгийн газрын 2019 оны 01 дүгээр сарын 09-ний өдрийн 05 дугаар тогтоолын 3 хавсралтын 2.1 дэх "...ажлын байранд хөдөлмөрийн сахилга, ёс зүйн зөрчил гаргаагүй албан хаагчид олгоно.", 2.7 дахь "Хууль тогтоомжийн дагуу сахилгын шийтгэл хүлээсэн төрийн албан хаагчийн сахилгын шийтгэлгүйд тооцогдох хугацаа дуусаагүй бол тухай төрийн албан хаагчид улирлын ажлын үр дүнгийн мөнгөн урамшуулал олгохгүй." гэсэн заалтуудыг зөрчсөн.

Шийдвэрлэсэн нь: Төлбөрийн акт тогтоосон.

2.9. Дараагийн аудитаар авч үзэх буюу анхаарал татахуйц бусад чухал асуудал

Байхгүй.

2.10. Төсвийн гүйцэтгэлийн талаарх тайлбар, тодруулга

Төсвийн тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.1-д заасны дагуу төсвийг төлөвлөх, хэрэгжүүлэх, тайлагнахад эрх бүхий байгууллага, төсвийн захирагч нь энэ хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.1-д заасан төсвийн зарчмыг мөрдлөг болгож, хэрэгжүүлэх үүрэгтэй.

Төрийн аудитын байгууллага санхүүгийн тайлангийн аудитаар төсвийн шууд захирагч нь батлагдсан төсөв, түүний гүйцэтгэлийг зохих журмын дагуу зохион байгуулсан, үнэн зөв, тайлагнасан эсэхэд үнэлэлт өгөхийг зорьдог.

2.11. Шилэн дансны мэдээлэл

Булган сумын Хот тохижилт Шилэн дансны тухай хуулийн 6 дугаар зүйлд заасан мэдээллийг өөрийн цахим хуудсаар дамжуулан тухай бүр ил тод мэдээлж байх үүрэгтэй.

Тус байгууллагын Шилэн дансны хуулиар хүлээсэн үүргийн биелэлтийг төлөвлөсөн хэмжээнд хянаж, баримтжуулсан болно.

2.12. Өмнөх зөвлөмжийн хэрэгжилтийн талаарх тайлбар, тодруулга

Өмнөх санхүүгийн тайлангийн аудитаар өгсөн зөвлөмжийн биелэлт 2019 оны жилийн эцсийн байдлаар зөвлөмжийн хэрэгжилт 100 хувьтай байна.

Ждгээр зөвлөмжийн биелэлтийн талаарх мэдээллийг ажлын баримт материалд хадгалсан бөгөөд гүйцэтгэлийг аудитын явцад дахин нягталсан болно.

2.13. Санал дүгнэлтийн хэлбэр, үндэслэл

Бид Булган сумын ТҮА-ийн 2019 оны санхүүгийн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлийн тайланд аудит хийж, баталгаажуулах ажлыг АДБОУС-ын дагуу, Монгол Улсын холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн гүйцэтгэсэн.

Булган сумын ТҮА-ийн 2019 оны жилийн эцсийн санхүүгийн байдал, санхүүгийн үр дүн, мөнгөн гүйлгээ, өмчийн өөрчлөлтийн болон бусад илчлэл тодруулгад тайлагнасан үлдэгдэл, ажил гүйлгээнүүдээ холбогдох хууль, УСНББОУС, түүнд нийцүүлэн Сангийн сайдын баталсан заавар, журмуудын дагуу материаллаг байдлын хувьд алдаагүй, үнэн зөв, шударга илэрхийлсэн эсэхийг Аудитын гэрчилгээнд тодорхой дурдав.

Аудитын гэрчилгээг энэ тайлангийн 1 дүгээр хэсэгт үзүүлэв.

3 Аудит хийсэн санхүүгийн тайлан

4.1 Аудит хийсэн санхүүгийн байдлын тайлан

Дансны код	Балансын үзүүлэлт	Эхний үлдэгдэл	Эцсийн үлдэгдэл
1	ЭРГЭЛТИЙН ХӨРӨНГИЙН ДҮН	<u>154,837,340.00</u>	<u>67,945,430.00</u>
33	АВЛАГА	-	20,000.00
335	Бусад авлага	-	20,000.00
3352	Хувь хүмүүсээс авах авлага	-	20,000.00
35	БАРАА МАТЕРИАЛ	154,837,340.00	67,925,430.00
351	Түүхий эд материал	11,268,100.00	4,574,500.00
35110	Тусгай зориулалттай материал	11,268,100.00	4,574,500.00
354	Хангамжийн материал	143,569,240.00	63,350,930.00
35410	Бичиг хэргийн материал	517,100.00	296,500.00
35420	Аж ахуйн материал	70,720,210.00	29,769,550.00
35430	Сэлбэг хэрэгсэл	22,878,000.00	19,145,100.00
35440	Түлш, шатах тослох материал	1,157,980.00	3,553,080.00
35450	Барилгын засварын материал	308,500.00	7,629,000.00
35460	Хүнсний материал	2,068,750.00	1,666,250.00
35470	Бусад хангамжийн материал	45,918,700.00	1,291,450.00
2	ЭРГЭЛТИЙН БУС ХӨРӨНГИЙН ДҮН	<u>7,980,481,845.95</u>	<u>8,483,503,911.49</u>
39	ҮНДСЭН ХӨРӨНГӨ	7,980,481,845.95	8,483,503,911.49
392	Биет хөрөнгө	7,023,841,845.95	7,526,863,911.49
39201	Барилга, байгууламж, орон сууц	984,728,057.85	984,728,057.85
39202	Хуримтлагдсан элэгдэл	(48,422,623.15)	(110,339,671.63)
39203	Авто-тээврийн хэрэгсэл	557,331,102.00	609,706,102.00
39204	Хуримтлагдсан элэгдэл	(181,614,123.49)	(241,317,804.51)
39205	Машин тоног төхөөрөмж (компьютер)	1,039,741,559.00	1,041,601,359.00
39206	Хуримтлагдсан элэгдэл	(104,886,156.20)	(173,831,941.68)
39207	Тавилга, аж ахуйн эд хогшил	312,527,104.07	312,527,104.07
39208	Хуримтлагдсан элэгдэл	(255,977,040.62)	(302,191,010.83)
39209	Зам, гүүрийн байгууламж	1,116,194,187.15	2,782,003,100.15
39210	Хуримтлагдсан элэгдэл	(354,480,515.28)	(654,450,345.87)
39211	Батлан хамгаалах, цэргийн зориулалттай тоног төхөөрөмж	388,889.00	388,889.00
39212	Хуримтлагдсан элэгдэл	(200,925.88)	(239,814.76)

Булган сумын ТҮА 2019 оны санхүүгийн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлд хийсэн санхүүгийн тайлангийн аудит

39213	Түүх соёл, музейн дурсгалт зүйлс	591,564,945.90	591,564,945.90
39214	Бусад үндсэн хөрөнгө	2,630,691,596.28	3,161,721,434.28
39215	Хуримтлагдсан элэгдэл	(389,576,098.68)	(475,006,491.48)
39216	Дуусаагүй барилга, байгууламж	1,125,831,888.00	-
393	Биет бус хөрөнгө	956,640,000.00	956,640,000.00
39301	Програм хангамж	650,000.00	650,000.00
39302	Хуримтлагдсан элэгдэл	(150,000.00)	(150,000.00)
39303	Бусад биет бус хөрөнгө	956,140,000.00	956,140,000.00
3	НИЙТ ХӨРӨНГИЙН ДҮН III=I+II	8,135,319,185.95	8,551,449,341.49
5	ЦЭВЭР ХӨРӨНГӨ ӨМЧИЙН ДҮН	8,135,319,185.95	8,551,449,341.49
51	Засгийн газрын хувь оролцоо	8,135,319,185.95	8,551,449,341.49
511	Засгийн газрын оруулсан капитал /Засгийн газрын сан/ орон нутгийн сан	5,103,290,133.50	5,103,290,133.50
51101	Өмч: - төрийн	5,103,290,133.50	5,103,290,133.50
512	Хуримтлагдсан үр дүн	2,611,805,426.68	3,027,935,582.22
51210	Өмнөх үеийн үр дүн	2,611,805,426.68	2,611,805,426.68
51220	Тайлант үеийн үр дүн	-	416,130,155.54
51300	Хөрөнгийн дахин үнэлгээний зөрүү	420,223,625.77	420,223,625.77
51400	Гадаад валютын хөрвүүлэлтийн зөрүү		
51500	Бодлогын өөрчлөлт алдааны залруулга		
51600	Нөөцийн сан		
6	ӨР ТӨЛБӨР, ЦЭВЭР ХӨРӨНГӨ ӨМЧИЙН ДҮН VI=IV+V	8,135,319,185.95	8,551,449,341.49

4.2 Аудит хийсэн санхүүгийн үр дүнгийн тайлан

Дансны код	Үзүүлэлт	Өмнөх оны гүйцэтгэл	Тайлант оны гүйцэтгэл
1	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ОРЛОГЫН ДҮН (I)	1,223,642,625.00	1,617,230,263.00
12	ТАТВАРЫН БУС ОРЛОГО	674,094,490.00	1,126,767,863.00
120	Нийтлэг татварын бус орлого	674,094,490.00	1,126,767,863.00
120004	Төсөв байгууллагын өөрийн орлого	674,094,490.00	1,126,767,863.00
1200041	Үндсэн үйл ажиллагааны орлогоос санхүүжих	8,204,341.00	4,145,550.00
1200045	Үнэ төлбөргүй хүлээн авсан орлого	665,890,149.00	1,122,622,313.00
13	ТУСЛАМЖ, САНХҮҮЖИЛТИЙН ОРЛОГО	549,548,135.00	490,462,400.00

Булган сумын ТҮА 2019 оны санхүүгийн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлд хийсэн санхүүгийн тайлангийн аудит

1310	Улсын төвлөрсөн төсвөөс	435,823,400.00	348,507,700.00
131001	Урсгал үйл ажиллагааны санхүүжилт	435,823,400.00	348,507,700.00
1311	Нэмэлт санхүүжилтийн орлого	113,724,735.00	47,500,000.00
131103	ЗГНХ,ЗДНХхөрөнгө,түүнтэй адилтгах ангилагдаагүй нөөц хөрөнгөөс тухайн төсвийн захирагчид хуваарилсан хөрөнгө	113,724,735.00	47,500,000.00
1320	Орон нутгийн төсвөөс санхүүжих	-	94,454,700.00
132007	Орон нутгийн хөгжлийн сангаас санхүүжих	-	94,454,700.00
2	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ЗАРДЛЫН ДҮН	1,211,145,905.14	1,125,108,707.46
21	УРСГАЛ ЗАРДАЛ	1,211,145,905.14	1,125,108,707.46
210	БАРАА, АЖИЛ ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ЗАРДАЛ	1,199,952,969.14	1,125,089,674.46
2101	Цалин хөлс болон нэмэгдэл урамшил	257,887,773.28	-
210101	Үндсэн цалин	106,974,872.28	-
210103	Унаа хоолны хөнгөлөлт	5,160,000.00	-
210105	Гэрээт ажлын хөлс	145,752,901.00	-
210106	Ажиллагчдад төлсөн /ТӨҮГ/		
2102	Ажил олгогчоос нийгмийн даатгалд төлөх шимтгэл	35,818,729.00	-
210201	Тэтгэврийн даатгал	20,765,730.00	-
210202	Тэтгэмжийн даатгал	3,672,559.00	-
210203	ҮОМШӨ-ний даатгал	6,571,252.00	-
210204	Ажилгүйдлийн даатгал		
210205	Эрүүл мэндийн даатгал	4,809,188.00	-
210206	Нийгмийн даатгалын байгууллагад төлсөн /ТӨҮГ/		
2103	Байр ашиглалттай холбоотой тогтмол зардал	103,666,597.00	-
210301	Гэрэл, цахилгаан	76,478,753.00	-
210302	Түлш, халаалт	21,683,310.00	-
210303	Цэвэр, бохир ус	5,504,534.00	-
210304	Байрны түрээс		
210305	Ашиглалтын зардалд төлсөн /ТӨҮГ/		
2104	Хангамж, бараа материалын зардал	48,859,154.00	-
210401	Бичиг хэрэг	829,560.00	-
210402	Тээвэр, шатахуун	47,454,874.00	-
210403	Шуудан, холбоо, интернэтийн төлбөр	574,720.00	-
2105	Нормативт зардал	4,851,900.00	-
210503	Нормын хувцас, зөөлөн эдлэл	4,851,900.00	-
2106	Эд хогшил, урсгал засварын зардал	20,113,950.00	-
210604	Урсгал засвар	20,113,950.00	-
2107	Томилолт, зочны зардал	314,300.00	-
210702	Дотоод албан томилолт	314,300.00	-
2108	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн ажил, үйлчилгээний төлбөр, хураамж	14,072,511.00	502,870,077.00

Булган сумын ТҮА 2019 оны санхүүгийн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлд хийсэн санхүүгийн тайлангийн аудит

210801	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн бусад нийтлэг ажил үйлчилгээний төлбөр хураамж	14,072,511.00	502,870,077.00
2109	Бараа үйлчилгээний бусад зардал	714,368,054.86	622,219,597.46
210901	Бараа үйлчилгээний бусад зардал	19,394,350.00	-
210903	Үндсэн хөрөнгийн элэгдэл, хорогдол	694,973,704.86	622,219,597.46
213	УРСГАЛ ШИЛЖҮҮЛЭГ	11,192,936.00	19,033.00
2131	Засгийн газрын урсгал шилжүүлэг	731,100.00	-
213101	Засгийн газрын дотоод шилжүүлэг	731,100.00	-
2132	Бусад урсгал шилжүүлэг	4,035,000.00	-
213207	Тэтгэвэрт гарахад олгох нэг удаагийн мөнгөн тэтгэмж	3,235,000.00	-
213209	Нэг удаагийн тэтгэмж, шагнал урамшуулал	800,000.00	-
2133	Улсын төсвөөс олгосон санхүүжилт, шилжүүлэг	6,426,836.00	19,033.00
213303	Төвлөрүүлэх шилжүүлэг	6,426,836.00	19,033.00
3	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ҮР ДҮН (3)=(1)-(2)	12,496,719.86	492,121,555.54
225	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ БУС ЗАРДЛЫН ДҮН	(1,336,806,111.16)	75,991,400.00
225001	Үндсэн хөрөнгө худалдсаны гарз	-	75,991,400.00
225007	Хөрөнгийн дахин үнэлгээний зардал	(1,336,806,111.16)	-
4	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ БУС ҮР ДҮН (4)=(145-225)	1,336,806,111.16	(75,991,400.00)
5	НИЙТ ҮР ДҮН (5)=(3)+(4)	1,349,302,831.02	416,130,155.54

4.3 Аудит хийсэн мөнгөн гүйлгээний тайлан

Дансны код	Үзүүлэлт	Өмнөх оны гүйцэтгэл	Тайлант оны гүйцэтгэл
	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭ		
1	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ МӨНГӨН ОРЛОГЫН ДҮН (1)	561,575,692.00	494,607,950.00
12	ТАТВАРЫН БУС ОРЛОГО	8,204,341.00	4,145,550.00
120	Нийтлэг татварын бус орлого	8,204,341.00	4,145,550.00
120004	Төсөв байгууллагын өөрийн орлого	8,204,341.00	4,145,550.00
1200041	Үндсэн үйл ажиллагааны орлогоос санхүүжих	8,204,341.00	4,145,550.00
13	ТУСЛАМЖ, САНХҮҮЖИЛТИЙН ОРЛОГО	553,371,351.00	490,462,400.00
1310	Улсын төвлөрсөн төсвөөс	435,823,400.00	348,507,700.00
131001	Урсгал үйл ажиллагааны санхүүжилт	435,823,400.00	348,507,700.00
1311	Нэмэлт санхүүжилтийн орлого	113,724,735.00	47,500,000.00
131103	ЗГНХ,ЗДНХөрөнгө,түүнтэй адилтгах ангилагдаагүй нөөц хөрөнгөөс тухайн төсвийн захирагчид хуваарилсан хөрөнгө	113,724,735.00	47,500,000.00
1320	Орон нутгийн төсвөөс санхүүжих	-	94,454,700.00
132007	Орон нутгийн хөгжлийн сангаас санхүүжих	-	94,454,700.00

Булган сумын ТҮА 2019 оны санхүүгийн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлд хийсэн санхүүгийн тайлангийн аудит

1340	Нийгмийн даатгалын сангийн төсвөөс санхүүжих	3,823,216.00	-
134002	Эрүүл мэндийн даатгалын сангаас санхүүжих	3,823,216.00	-
2	НИЙТ ЗАРЛАГА ба ЦЭВЭР ЗЭЭЛИЙН ДҮН (2)	520,822,447.00	490,713,150.00
21	УРСГАЛ ЗАРДАЛ	520,822,447.00	490,713,150.00
210	БАРАА, АЖИЛ ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ЗАРДАЛ	505,979,064.00	490,694,117.00
2101	Цалин хөлс болон нэмэгдэл урамшил	257,887,773.00	-
210101	Үндсэн цалин	106,974,872.00	-
210103	Унаа хоолны хөнгөлөлт	5,160,000.00	-
210105	Гэрээт ажлын хөлс	145,752,901.00	-
2102	Ажил олгогчоос нийгмийн даатгалд төлөх шимтгэл	35,818,729.00	-
210201	Тэтгэврийн даатгал	20,765,730.00	-
210202	Тэтгэмжийн даатгал	3,672,559.00	-
210203	ҮОМШӨ-ний даатгал	6,571,252.00	-
210205	Эрүүл мэндийн даатгал	4,809,188.00	-
2103	Байр ашиглалттай холбоотой тогтмол зардал	103,666,597.00	-
210301	Гэрэл, цахилгаан	76,478,753.00	-
210302	Түлш, халаалт	21,683,310.00	-
210303	Цэвэр, бохир ус	5,504,534.00	-
2104	Хангамж, бараа материалын зардал	49,859,154.00	-
210401	Бичиг хэрэг	829,560.00	-
210402	Тээвэр, шатахуун	47,454,874.00	-
210403	Шуудан, холбоо, интернэтийн төлбөр	574,720.00	-
210406	Бага үнэтэй, түргэн элэгдэх, ахуйн эд зүйлс	1,000,000.00	-
2105	Нормативт зардал	4,851,900.00	-
210503	Нормын хувцас, зөөлөн эдлэл	4,851,900.00	-
2106	Эд хогшил, урсгал засварын зардал	20,113,750.00	-
210604	Урсгал засвар	20,113,750.00	-
2107	Томилолт, зочны зардал	314,300.00	-
210702	Дотоод албан томилолт	314,300.00	-
2108	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн ажил, үйлчилгээний төлбөр, хураамж	14,072,511.00	486,548,917.00
210801	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн бусад нийтлэг ажил үйлчилгээний төлбөр хураамж	14,072,511.00	486,548,917.00
2109	Бараа үйлчилгээний бусад зардал	19,394,350.00	4,145,200.00
210901	Бараа үйлчилгээний бусад зардал	19,394,350.00	4,145,200.00
213	УРСГАЛ ШИЛЖҮҮЛЭГ	14,843,383.00	19,033.00
2131	Засгийн газрын урсгал шилжүүлэг	731,100.00	-
213101	Засгийн газрын дотоод шилжүүлэг	731,100.00	-
2132	Бусад урсгал шилжүүлэг	7,685,447.00	-
213202	Нийгмийн даатгалын тэтгэвэр, тэтгэмж	3,650,447.00	-
213207	Тэтгэвэрт гарахад олгох нэг удаагийн мөнгөн тэтгэмж	3,235,000.00	-
213209	Нэг удаагийн тэтгэмж, шагнал урамшуулал	800,000.00	-
2133	Улсын төсвөөс олгосон санхүүжилт, шилжүүлэг	6,426,836.00	19,033.00
213303	Төвлөрүүлэх шилжүүлэг	6,426,836.00	19,033.00

Булган сумын ТҮА 2019 оны санхүүгийн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлд хийсэн санхүүгийн тайлангийн аудит

3	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ЦЭВЭР МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭ (3)=(1)-(2)	<u>40,753,245.00</u>	<u>3,894,800.00</u>
5	ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТЫН МӨНГӨН ЗАРДЛЫН ДҮН (5)	-	3,894,800.00
22	ХӨРӨНГИЙН ЗАРДАЛ	-	3,894,800.00
2200	Дотоод эх үүсвэрээр	-	3,894,800.00
222001	Тоног төхөөрөмж	-	3,894,800.00
6	ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТЫН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ЦЭВЭР МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭ (6)=(4)-(5)	-	<u>(3,894,800.00)</u>
	САНХҮҮГИЙН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭ	-	-
7	САНХҮҮГИЙН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ЦЭВЭР МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭ	-	-
8	НИЙТ ЦЭВЭР МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭ (8)=(3)+(6)+(7)	40,753,245.00	-
9	Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эхний үлдэгдэл		-
10	Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эцсийн үлдэгдэл		-